

מאבק האוהלים כתפישה חברתית חדשה

צעירים מוחים על מחירי הדירות. לא רוצים בית בפרברים

לבית הספר ולקניונים. גם תוכנית הרגל של משרד השיכון, "מחיר למשתכן", מציעה רק בנייה פרברית הומוגנית, שרק לעתים באמת וולה ממחירי השוק. הצעות הממשלה עדיין רחוקות מלגעת בבעיות הדיור הקשות ביותר. הן לא מתייחסות למתנינים לדיור הציבורי, אף שמלאי הדיור הציבורי רק מצטמר צם. הן לא מתייחסות לעניים הגרים בעיר כרי שיוכלו לעבוד, אבל מצטופפים בדירות רעועות ומשלמים אפילו 50% מהכנסתם על שכר דירה. ההצעות גם לא מתייחסות למשפחות הרבות שקנו דירות ציבוריות, אבל לא מסוגלות לתחזקן. הממשלה מציעה רק את כוחות השוק - תמרי צים כלכליים ליזמים לעשות פינורייניו ותמ"א 38. הממשלה לא מציעה סיוע ויעוץ לתושבים, או תמי ריצים כלכליים ליזמים לבנות דירות להשכרה, דיווד ברהשגה ודירות למשפחות מרובות ילדים באזורים בלי תעסוקה.

דיור חברתי

אז מה הממשלה יכולה לעשות כרי להיענות לצ' רכים החדשים? נתחיל עם סיוע בשכר דירה. במדינות רבות, כהן ישראל, עברו משיטה של סכסוד המוצר - הדירה כדיווד הציבורי - לסכסוד הנצרך, באמצעות סיוע בשכר דירה שמאפשר חופש בחירה לפרט. אלא שבשארל הסיוע בשכר דירה מיושם בצ' רה חריגה. השיטה המקובלת היא התחייבות המדינה לכסות את הפער בין יכולת התשלום של הזכאי לבין עלות שכירת דירה הולמת לגודל המשפחה באזור המגורים המסוים. שיטה זו מייצרת אינטרס ממשלתי להורדת מחירי השכירות, כרי לצמצם הוצאות. בישראל, לעומת זאת, הסיוע ניתן בלא קשר לגר דל המשפחה או לשכר הדירה. האוצר מעביר למשרד השיכון כל שנה סכום שנראה לו מתאים לסיוע בשכר דירה, אשר קטן בהתמדה. משרד השיכון מחלק את הסכום באופן אחיד בין הזכאים (שמספרם מצטמצם) בלא קשר למספר הנפשות או לשכר הדירה. הצער הראשון שנדרש הוא הגרלת סכום הסיוע

האם היושבים באוהלים צודקים במאבקם, או שהם חבורת מפוני קים, שרוצים רק לגוד בשניקין ולא דואגים לאנשים שבאמת יש להם בעיה? מה בעצם הם רוצים - הרי אף אחד לא יגיע אליהם מחר עם כסף לשכר דירה? התשובה לשאלות אלה הורשת הבחנה ברורה בין שתי תפישות עולם, כשהמפי גש בין השתיים מאפשר סימון כיוונים לפתרונות ולהתקדמות. מצד אחד, השיח המוכר בישראל: השיח של הממשלה, שמשתרלת להסיר חסמים לפעילות יעילה של השוק החופשי. לפי תפישתה, הבעיה העיקרית בתחום הדיור היא מלאי הדירות המצומצם. הפתרון, לכן, הוא להגדיל את המלאי - ובכך להוריד מחירים. מתוך תפישה זאת מקדמת הממשלה רפורמות שמט' רתן לקצר את פרק הזמן, הארוך מדי לכל הרעות, של הליכי התכנון והרישוי. בצד השני, התפישה הפחות מוכרת בשיח הישראלי: התפישה החברתית שמייצגים יושבי האוהלים. הממשלה נוהגת לדבר אל הפרט, ומעוררת אותו לבחור ברצינות ליות - להתרחק מהמרכז היקר ולקנות דירה זולה יותר וגרולה יותר. אבל הקול העולה ממאהלי המחאה, בישראל ובערים אחרות בעולם, מבקש לחיות בצורה אחרת. קול שמעדיף את הזמן, החופש, הגמי' שות והיצירתיות - אולי יותר מערכים של צבירת הון, יציבות ווראות. יומר מבעבר, צעירים רוצים לחיות בערים תוססות, ולא כפרכרי שינה. להגיע לעבודה כרגל או באופניים - בלי לבזבז זמן יקר בפקקים ובלי לזהם - ולהיפגש עם הבלתי צפוי המחכה תמיד בדרך. החלום שלהם הוא לא כהכרח בית גדול ומשכנתא. כעת, כצעירים הלומדים ומתפתחים מקצועית וחבר' תית, הם בוחרים להתגורר בדירה שכורה וקטנה - מה שמאפשר להם לשוטט ברחובות התוססים שמשקפים גיוון אנושי ותרבותי. מדיניות הדיור בישראל עדיין לא ערוכה לשינוי התפישתי והתרבותי הזה. מאמצי הממשלה מתמקדים בבניית מלאי דירות כבעלות פרטית בשכונות הומר גניות, שהמגורים בהן מחייבים נסיעה למקום העבודה,

מה בתכנון, בגיבוש התמריצים לעידוד השקעה בבנייה להשכרה ובחקיקה ראשית. כיוון חשוב נוסף מתייחס לשוק השכירות. ככי מה מדינות פועלות חברות ללא מטרות רווח לניהול ההשכרה הפרטית. בעל הבית פטור מהטרח של גביית שכר הדירה, בחירת דייר, הפיקוח עליו ואפילו מתח' זוקת דירה. החברה ללא מטרות רווח, שממומנת בס'ר בסידיה ממשלתית, מנהלת הכל עבודו. בתמורה, בעל הבית מסכים לקבל שכר דירה הגון, שנקבע מראש ומ' תעדכן בהתאם למרד נבחר. הדייר מצדו מקבל וראות, שקט - וקודת גג. המשותף בין הכיוונים המוצעים כאן הוא שהם מש' קפים מדיניות של דיור חברתי. אם הממשלה תאמץ צעדים אלה היא תוכל לסייע ליצור ערים, שמאפשרות לתושביהן לחיות בסביבה בעלת גיוון אנושי רחב. הנותנת היא חוקרת מדיניות דיור במרכז לחקר העיר והאזור בטכניון ועמיתת מחקר בכירה במוסד נאמן למחקר מדיניות לאומית

מאבק רעיוני: תפישת השוק של הממשלה מתנגשת עם התפישה החברתית החדשה בישראל

62

תצלום: חוטי מילרוד